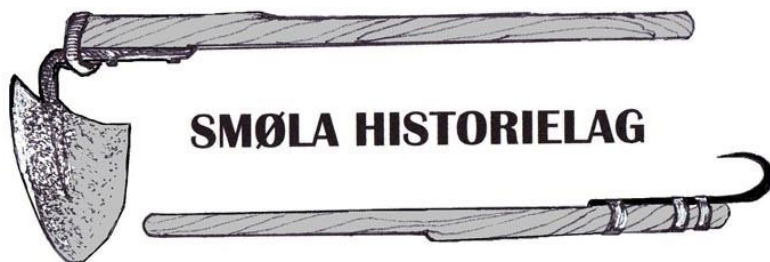

Nytt fra

NR 1/2017

10. ÅRGANG

Smøla historielag 10 år

Etter initiativ fra Smøla museum blei det innkalla til et forberedende møte den 7. mars 2007 for å stifte Smøla historielag. Det ble nedsett et interimsstyre på tre medlemmer: Per Bastian Kuløy, Kjell Egil Fredly og Karle Gjernes. Smøla museum med sin leder Tore Kuløy hadde sørga for å gi laget en startkapital på 5000 kr. Det formelle stiftelsesmøtet blei holdt på Smøla motell 31. mai 2007. Der blei det valgt et styre, og slik fordelte dette styret oppgavene: Leder Karle Gjernes, nestleder Kjell Egil Fredly, sekretær Lars Roksvåg, styremedlemmer Tove Betten og Aud Hopen.

Styret velger å markere 10-årsjubileet i første omgang med å sende ut et medlemsblad. Dette er den 26. utgaven av *Nytt fra Smøla historielag* siden oppstarten.

Med medlemsbladet prøver styret å holde medlemmene oppdatert på noe av det styret arbeider med. Siden det er jubileumsår, er det denne gangen naturlig også å ta et tilbakeblikk.

Historielagets hjemmeside

Forsiden Om laget Arkiv Arrangement Turer Årsmøter Bildearchiv Gravminner Utgivelser Nytt fra laget Butikk Kontakt

Bauta over omkomne sjøfolk

Bautaen over omkomne sjøfolk under 1. verdenskrig sto på det gamle gravstedet i Dyrnesdalen - lite tilgjengelig for folk

Siste nytt

- [Velkommen til Lokalhistorisk arkiv](#)

På hjemmesiden kan du lese om historielaget, arkivet, arrangementer og årsmøter. Du kan også se bilder av postkort med smølamotiv, bautaer, monumenter og kjente natursteiner. Vi har også lagt ut oversikt over gravminner og graver på de gamle nedlagte gravstedene. I tillegg finner du en oversikt over bøker og hefter historielaget har gitt ut – og hva som fortsatt er til salgs.

En av de mest besøkte sidene, Registrerte lag, foreninger og foretak, er i stadig endring. Arkivlistene blir lagt ut etter hvert som de er ferdigstilt. Men siden protokoller og papirer kommer fra ulike hold og til ulike tider, må listene av og til oppdateres og legges ut på nytt. De er derfor ikke endelig avsluttet.

Noe av arkivstoffet er klausulert, det vil si at innholdet er underlagt lovpålagt taushetsplikt – vanligvis i 60 år. Disse arkivene er merket med hengelås.

Du vil ikke finne nyheter på forsiden hver uke, men vi prøver å legge ut alt som angår historielaget og annet kulturminnearbeid i kommunen.

Vi håper dere ser innom siden <http://smolahistorielag.org/> og kanskje finner noe av interesse.

Smølaminne

Et av de første tiltakene det nystifta historielaget satte ut i livet, var å gjenoppta tradisjonen med å utgi *Smølaminne*, som siden 2008 har kommet ut hvert år som historielagets årbok. Totalt inneholder disse fram til nå ni årbøkene 150 forskjellige artikler som spenner over et meget vidt felt både tematisk og tidsmessig. Årboka inngår som kjent som en del av kontingenten og utdeles gratis til alle medlemmer i tillegg til at den selges til andre interesserte lesere. Dette er et meget populært tiltak som gleder svært mange og som forhåpentligvis har livets rett også i framtida. Bidragsyttere er velkommen med stoff til kommende årbøker. Husk at aktuelle temaer eller hendelser ikke må være en mannsalder eller to gamle før de passer i ei slik årbok, det som hendte for 10-20 år siden er også historie.

Fra bygdearkiv til Lokalhistorisk arkiv for Smøla

I 2011 ble det på årsmøtet vedtatt å få Smøla bygdearkiv inn i fastere former med eget styre og vedtekter. Jonna Tang Kuløy og Judy Rangnes utarbeidet et forslag til vedtekter og et forslag om å endre navnet til Lokalhistorisk arkiv.

Bakgrunnen for arkivet var at ved kommunesammenslåingen i 1960 ble arkivrommet i det gamle kommunehuset på Innsmøla, O. Soleims Minne, ledig. Etter hvert benyttet bygda i forståelse med Lilly Erna og Karl Gjernes rommet til å lagre forenings- og lagsprotokoller. Slik ble det etter hvert et ganske rikholdig bygdearkiv.

I 2012 nedsatte historielaget en arbeidsgruppe bestående av Jonna Tang Kuløy, Judy Rangnes, Asbjørn Ole Karstensen og Rannei Botten for å starte jobben med å klargjøre lokalet og forberede en bedre tilgjengelighet for det arkiverte materialet.

Fra 2013 inngikk Smøla historielag leieavtale med Ingeborg og Jens Romslo for hele kjelleren i O. Soleims Minne.

I løpet av året ble det innlagt varmt vann, WC, tekjøkken og malt entrérom og arbeidsrom. Dette ble gjennomført ved dugnad sammen med rimelig innleie av snekkeren Jon Reiråskag og rørleggeren Keio Salmela og ved god hjelp av støtten fra Jan H. Leithes minnefond på kr 25.000.

Turid og Roy Scott Heiersted bidro blant annet med bokhyller, møtebord og skrivebord.

Resultatet ble lyse og trivelige møtelokaler og arbeidsrom for arkivet.

I 2016 fikk møtelokalet nettilgang via fiber slik at det nå også kunne brukes blant annet til datakurs. Undertegnede kom med i arkivgruppen i 2015 for å ta fatt på registrering og sortering av materialet som fantes i arkivet. Historielaget stilte midler til rådighet, og arkivgodkjente bokser kunne kjøpes inn.

Nå er store deler sortert og klargjort. Materialet er ført opp på lister etter arkivverkets system. På hjemmesiden er deler av arkivlistene gjort digitalt tilgjengelige.

Vi får stadig inn nytt materiell, men vet at rundt omkring på Smøla ligger det mye usikra arkivmateriale som vi gjerne skulle fått lov til å ta vare på. I 1977 laget kommunens kulturretat en oversikt over aktive foreninger, i alt 108 stk., da var ikke de mange fisker- og bondelag medregnet. Dette er vår felles kultur- og næringshistorie som nye generasjoner bør få mulighet til å studere. Vi oppfordrer derfor alle til å bruke Lokalhistorisk arkiv, enten det er ønske om å gi bort eller deponere arkivstoff.

Alt lokalhistorisk materiale er interessant for arkivet.

Arkivet er åpent 2. tirsdag hver måned og planen ser slik ut:

Tirsdag 8. august

Tirsdag 12. september

Tirsdag 10. oktober

Tirsdag 14. november

Møte

Smøla historielag har hatt mange åpne møter i denne perioden. Meiniga er å informere om både vår nære historie og den litt fjernere.

Første møte starta med temaet: *Ei bygd blir til*, der Bjørg Træthaug tok oss med inn i utviklingen av bureisingsbygda Frostadheia.

Etter dette har vi fortsatt med mange tema og prosjekt innom næringsliv, kulturliv og politikk. Vi har hatt fruktbart samarbeid med Smøla museum, Skipshistorisk forening, Smøla kommune og andre. Stemmerettsjubileum for kvinner, Grunnlovsjubileet, Pilegrimsleia til Nidaros og den eldste bosetninga på Smøla har vi også fokusert en god del på. I tillegg har vi fokusert på ord og uttrykk og andre historiske tema.

Forlagsdrift

Faneheftet

Alt fra starten har historielaget samarbeidet med Smøla museum. I 2007 hadde museet utstilling av faner fra Smøla. Her ble det vist lokal historie og kunsthåndverk. Historielaget tok opp tråden og fikk i samarbeid med Smøla museum gitt ut et hefte, *Faner fra Smøla*. Vi fikk støtte fra Smøla næringsssenter. Inger Anne Rangnes sto for teksten og samla bilder. Dette heftet er unikt i sitt slag, og der er ukjent om det er andre lignende hefter her til lands. Det er rart at dette heftet ikke har fått større publisitet.

Musikkboka

Terje Sundet hadde samla lokal musikk og skrevet ned noter etter lokale spelemenn. Åslaug Rise Holberg sto for illustrasjoner, og vi fikk ei flott bok. Vi kunne kanskje ha venta noe større salg, men samlinga er for ettertida. Ved begge disse utgivelsene samarbeidet vi med Holm Design i Kristiansund.

Turer og utflukter

Første tur som historielaget arrangerte, gikk til Hallarøya 24. juli 2010 der 34 personer deltok. Hanne og Einar Taknæs hadde omvisning og fortalte om aktiviteten på fiskeværret i deres barndom og ungdomstiden der ute.

Turen som ble arrangert 30. juli 2011, gikk til Ringsøya og hadde 25 deltakere. Entusiastiske guider på Ringsøya var Anne Karin Gustad, Randi Gustad og Eirik Heggemsnes.

17. september 2011 var det duket for bygdevandring på Nordvik. Lars Roksvåg ledet vandringen og fortalte om krigshistorie, industrihistorie, handelshistorie og kommunehistorie.

7. juli 2012 gikk turen til Råkholmene. Kjell Gundersen sammen med Jan Mortensen og Johan Skarsvåg orienterte om folk og bosetting på Innerholmen. På grunn av værforholdene kom bare et fåtall deltakere seg til Ytterholmen der Tore Øytvedt orienterte om folk og bosetning der ute. Som en videreføring av bygdevandringen med krigshistorie på Nordvik i 2011 annonserte historielaget fellestur 26. juni 2012 til Meland Fort i Aure som hadde Åpen dag. Ivar Halse og Johannes Finset orienterte.

13. juli 2013 gikk turen til Kattholmen. Leif Magne Frøseth ga de oppmøtte innsikt i det gamle handels- og industristedets historie.

26. juli 2014 besøkte vi Tyrhaug fyrstasjon, Ringholmen. Nydelig værforhold resulterte i over 40 besøkende. Familien Ellevsøy guidet og fortalte Tyrhaug fyrstasjons historie.

Turen 21. juli 2015 gikk til Spillvalen, og ble til ved et samarbeid mellom myrmuseet og historielaget. Været var virkelig bra, og oppmøtet endte på over 50 personer. Tore Kuløy kåserte om Spillvalens historie og guidet oss rundt på øyene.

26. juli 2016 arrangerte historielaget vandring på Skjøttøya ved Hopen. Til sammen 7 personer møtte opp. Værmeldinga glimtet til med et ekstremvarsel: Mye regn, opptil 50 mm i løpet av kort tid. Dette får nok ta sin del av skylda for det lave oppmøtet. For de som møtte opp, ble det takket være Oddrun Johnsen, Elisabeth Sørli og værgudene en uforglemmelig vandring i oppholdsvær.

Sommerturen 2017

Begge foto: Birgitte Arnøy

I år går turen til Arnøya 22. juli. Egil Betten frakter oss med båt fra Rosvoll. Start derfra kl. 12. Vi legger til i hamna. Der er det flytebrygge, og vi går derfra til fabrikk. Det blir et stykke å gå, ha derfor fottøy som egner seg i terrenget. I fabrikk møter vi Birgitte Arnøy. Vi får høre litt om den virksomheten som har vært der. Hermetikkfabrikk, instrumentmakeri, regnkleddefabrikk, koffertfabrikk og litt forskjellig. Turen vil koste 250 kr.

På veien passerer vi Ellevsøya, Hoøya og Mannsholmen.

Ta med niste og drikke. Retur fra Arnøya ca. kl. 15. Velkommen til en interessant turopplevelse.

Fergesambandet Smøla 60 år

Lørdag 29. juli er det 60 år siden bilferga «Valldal» klappet til kai for aller første gang på Straumen og dermed innledet en ny kommunikasjonsæra for Smøla. Dette er virkelig verdt en markering, og historielaget sammen med fergeentusiasten Terje Holm og med god hjelp fra Innsmøla vel og Innsmøla ungdomslag inviterer til et arrangement i «Dampen» på Straumen på jubileumsdagen mellom klokka 14 og 17. Der vil Holm ta oss med på en 60-årig mimretur gjennom smølasambandets historikk. Videre blir det et gjensyn med mannskap fra noen av fergene, og reisende på skoletur på slutten av 50-tallet vil fortelle om sine opplevelser fra den lange turen til Hitra og Frøya. Kiosken vil tilby typisk MRF-mat - hvem husker vel ikke svelene og rekesmørbrødene?

Dagen etter, søndag 30. juli klokka 16 – 18, blir det Åpent hus på Solhov der blant annet fotografier og 60 års fergehistorikk kan nytes sammen med ettermiddagskaffen og noe å bite i.

Begge arrangementene er gratis, men ta med litt kontanter til matsalget.

Høstmøte

Andreas Sandvik har samla slakterhistorie fra Nordmøre og gitt ut boka *Med kjøtt på beinet*. Han kommer til Hopen brygge 30. august i år.

Aktiviteter

Ellers har historielaget deltatt i mye disse 10 åra. Vi var aktivt med i Smøla kommunes 50-årsfeiring. Og historielaget satte avdekking av «Edøystjerna» som en aktuell oppgave. Historielaget prøver å være en aktiv pådriver for å få fram både den nære og den litt fjernere historie. Vi ønsker derfor at så mange som mulig blir med og melder seg som medlemmer. Eneste forpliktelse som medlem er at du betaler medlemskontingent, og for øvrig deltar du etter lyst og evne. Og som medlem får du *Smølaminne* i god tid før jul.

Vi har i alt 163 medlemmer nå. Det er bra, men vi skulle gjerne hatt så mange som mulig.

Vegen til Veiholmen

Verjeskiftbrua
Foto: Karle Gjernes

I slutten av året er det 40 år siden Veiholmen vart knytta til Smøla. Da var det slutt på båtruta fra Hopen til Innveien, og Veiholmen fikk landvegs samband med resten av Smøla. Et spennende prosjekt var fullført. Atlanterhavsveien var navnet på ideen, men som kjent vart det navnet senere valgt til et annet prosjekt lengre sør. Jann Kristoffersen mener vi kan kalle vegen Nordatlanterhavsveien. Da har vi i alle fall ivaretatt ideen til Johan Rokstad jr.

Tillitsvalgte i Smøla historielag 2017

Leder: Magne Bastian Lervik - 404 70 432 - epost: malervik60@gmail.com
Nestleder og sekretær: Svein Johannes Gjóstøl - 414 15 665 - epost: s-jo-gjo@online.no
Kasserer: Kåre Flataukan - 479 60 041 - epost: kare.flataukan@gmail.com
Styremedlem: Karle Gjernes - 715 41 179 - 958 26 251 - epost: karlegje@online.no
Styremedlem: Jann Kristoffersen - 994 43 353 - epost:

Varamedlemmer:

Per Harald Ellevsøy - 715 41 192 - 906 65 215 - epost: peelle@online.no
Kjell Petter Walseth - 715 43 385 - 918 67 718 - epost: kjell.walseth@gmail.com
Inger Anne Rangnes - 715 41 189 - 906 98 116 - epost: irangnes@online.no

Revisor: Svein Ivar Iversen

Vararevisor: Svein Rangnes

Redaksjonen for Smølaminne 2017:

Judith Rogne - 712 54 114 - epost: ju-rogn@online.no
Magne Bastian Lervik - 404 70 432 - epost: malervik60@gmail.com
Peggy Kruse - 482 42 788 - epost: peg-krus@online.no
Karle Gjernes - 958 26 251 - epost: karlegje@online.no
Roy Scott Heiersted - 915 75 561 - epost: rsheiersted@gmail.com
Svein Rangnes (også korrekturleser) - 482 42 777 - epost: srangnes@online.no

Trykk: Industrikopi Kristiansund

Lokalhistorisk arkiv for Smøla:

Inger Anne Rangnes - 906 98 116 - epost: irangnes@online.no
Judy Rangnes - 957 01 908 - epost: judyrangnes63@hotmail.com
Jarl Kåre Rangnes - 928 44 398 - epost: jarl.rangnes@yahoo.com
Fra Nordmøre Museum:
Rannei Botten - 959 18 466 - epost: rannei.botten@nordmore.museum.no
Fra historielagets styre:
Magne Bastian Lervik - 404 70 432 - epost: malervik60@gmail.com

Valgnemnd 2017:

Leder: Gerd Fredly Vallestad - 413 20 312
Medlem: Jarl Rangnes - 928 44 398
Medlem: Olav Birger Lervik - 909 94 456